

До: министъра на здравеопазването

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВООПАЗВАНЕТО
п.к 1000, София, пл. "Света Неделя" № 5
Копие за ползвателя
Регистрационен номер, дата
48-00-9/13.02.19

СТАНОВИЩЕ

От: Национално представителните организации на и за хора с увреждания

Относно: прилагането на изменената Наредба за медицинската експертиза през периода 3.08.2018г.- 18.12.2018г.

Уважаеми г-н министър,

В началото на нашето становище трябва да отбележим, че от предоставената ни информация можем да направим извода, че прз системата на ТЕЛК за периода 3.08.2018г.- 18.12.2018г. са преминали за преосвидетелстване:

1. лица с трайни увреждания над 16г. - 35 368
2. лица с трайни увреждания под 16г. - 3 519

В приложение №1 е представен анализ на динамиката на старата и новата оценка на медицинската експертиза.

Обобщените данни налагат следните изводи:

Лица със трайно намалена работоспособност/степен на увреждане над 16г. възраст

1. Брой лица запазили степеня на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- 23 451- **66,3 %** от общия брой преосвидетествани.
2. Брой лица повишили степеня на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- 5 140- **14,5 %** от общия брой преосвидетествани.
3. Брой лица с намалена степен на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- 6 777- **19,2 %** от общия брой преосвидетествани. От тях:
А) Брой лица с намалена степен на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане от 50 до 100% - 5 087- **14,5 %** от общия брой преосвидетествани.
Тези лица са със намалена степен на подкрепа изразяваща се в: понижен размер на пенсия, финансова подкрепа и целеви помощи по ЗХУ, социални помощи по ЗСП и други;
Б) Брой лица с намалена степен на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане до 50% - 1 690 - **4,7 %** от общия брой преосвидетествани.

Тези лица отпадат от системата на подкрепа!

Лица със трайно намалена работоспособност/степен на увреждане под 16г. възраст

1. Брой лица запазили степеня на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- 2294- **65,1%** от общия брой преосвидетествани.
2. Брой лица повишили степеня на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- 665- **18,9%** от общия брой преосвидетествани.

3. Брой лица с намалена степен на трайно намалена работоспособност/степен на увреждане- **560-16%** от общия брой преосвидетествани.

За тази група е валидно горното правило- загуба на права и доходи!

Частичният анализ на предоставената ни информация по видове заболявания съгласно приложение №1 към чл.63 на Наредбата за медицинска експертиза очертава картината изложена в следната таблица:

Състояние до експертизата ГРУПА	Оценка на работоспособността/вид и ст. на увр ГРУПА	Състояние до експертизата %	Оценка на работ. /вид и ст. на увр %	Предишно ЕР - Водеща диагноза	Ново ЕР – Водеща диагноза
71%-90%	50%-70%	80	50	Злокачествено новообразувание на бронхите и белия дроб	Бронх или бял дроб, с неуточнена локализация
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	90	60	Междукामерен септален дефект	Междукамерен септален дефект
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	100	30	Вродени деформации на стъпалото	Конско-варусно (криво) стъпало (talipes equinovarus)
над 90% вид и ст. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	100	50	Конско-варусно (криво) стъпало (talipes equinovarus)	Конско-варусно (криво) стъпало (talipes equinovarus)
над 90% без ч.п.	50%-70%	85	70	Фонова ретинопатия и ретинални съдови изменения	Фонова ретинопатия и ретинални съдови изменения
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	60	Други видове хидроцефалия	Други видове хидроцефалия
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	без % вид и ст. на увр.	100		Варус на метатарзалните кости (metatarsus varus)	
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.		60		Плоско стъпало [pes planus] (придобито)
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	90	Обструктивна хидроцефалия	Обструктивна хидроцефалия

над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	94	71	Вродена липса, атрезия и стеноза на дебелото черво	Вродена липса, атрезия и стеноза на дебелото черво
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	80	Вродени аномалии на лещата	Вродени аномалии на лещата
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	50	40	Междупредсър- ден септален дефект	Междупредсърден септален дефект
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	100	56	Вродени аномалии на задния сегмент на окото	Бронхопулмонална дисплазия, възникваща в перинаталния период
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	50	Тетралогия на Fallot	Тетралогия на Fallot
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	80	60	Увреждания на брахиалния плексус	Увреждания на брахиалния плексус
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	без % вид и ст. на увр.	70	0	Болест на Hirschsprung	Болест на Hirschsprung
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	74	50	Коарктация на аортата	Коарктация на аортата
над 90% вид и ст. на увр. без ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	75	Специфични разстройства в развитието на двигателната функция	Специфични разстройства в развитието на двигателната функция
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	90	80	Други родови травми на раменния сплит	Други родови травми на раменния сплит
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	71	60	Вродена стеноза на аортната клапа	Вродена стеноза на аортната клапа
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	75	Злокачествено новообразуван- ие на главния мозък	Злокачествено новообразуване на главния мозък

71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	50	Цепка на небцето, срединно	Цепка на небцето, срединно
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	без % вид и ст. на увр.	80	0	Цепки на твърдото и мекото небце с едностранна цепка на устната	Цепки на твърдото и мекото небце с едностранна цепка на устната
до 50% вид и ст. на увр.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	86	30	Вроден хипотиреоидизъм без гуша	Вроден хипотиреоидизъм без гуша
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	над 90% вид и ст. на увр. без ч. п.	50	30	Бронхопулмонална дисплазия, възникваща в перинаталния период	Неалергична астма
50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	60	50	Цьолиакия	Цьолиакия
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	80	Вродени аномалии на сърдечната преграда	Вродени аномалии на сърдечната преграда
50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	62	30	Аортопулмонален септален дефект	Аортопулмонален септален дефект
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	60	75	Епилепсия	Grand mal припадъци (с малки припадъци [petit mal] или без т. неуточнени
над 90% вид и ст. на увр. без ч. п.	71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	100	71	Болест на Hirschsprung	Болест на Hirschsprung
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	50	Други форми на вродена хидроцефалия	Други форми на вродена хидроцефалия
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	100	50	Вродени деформации на стъпалото	Вродени деформации на стъпала
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	60	40	Епилепсия, неуточнена	Епилепсия, неуточнена

71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	50	Вродена диафрагмална херния	Неалергична астма
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	70	50	Тетралогия на Fallot	Тетралогия на Fallot
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	50	10	Вродена хидронефроза	Вродена хидронефроза
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	100	50	Други вродени аномалии на крайник (крайници)	Други вродени аномалии на крайник (крайници)
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	60	"Доброкачествени" и не причиняващи смущения сърд.шумове"	Умерена умствена изостаналост
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	80	60	Вроден мегауретер	Вроден мегауретер
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	100	60	Вродена липса, атрезия и стеноза на ануса с фистула	Вродена липса, атрезия и стеноза на ануса с фистула
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	76	60	Други уточнени вродени аномалии на сърцето	Други уточнени вродени аномалии на сърцето
до 50% вид и ст. на увр.	без % вид и ст. на увр.	40	0	Вторична тромбоцитопения	Алергичен и алиментарен гастроентерит и колит
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	50	30	Астма с преобладаващ алергичен компонент	Астма с преобладаващ алергичен компонент
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. с ч. п.	60	50	Вродени мозъчни кисти	Вродени мозъчни кисти
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	50	40	Астма	Астма

над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	95	75	Други и неуточнени злокачествени новообразуван ия на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани	Болест на Letterer-Siwe
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	72	51	Бъбречна хипоплазия, едностранна	Бъбречна хипоплазия, едностранна
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	50	Междукамерен септален дефект	Междукамерен септален дефект
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	73	50	Глаукома	Глаукома
над 90% вид и ст. на увр. с ч. п.	71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	92	85	Детски аутизъм	Детски аутизъм
50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	до 50% вид и ст. на увр.	50	20	Разстройство на експресивната реч	Поведенческо и емоционално разстройство с начало, типично за детството и юношеството, неуточнено
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	74	60	Вроден мегауретер	Вроден мегауретер
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	60	Хиперактивно разстройство, съчетано с умствено изоставане	Хиперактивно разстройство, съчетано с умствено изоставане
71%-90% вид и ст. на увр. с ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	50	Малък мозък	Малък мозък

71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	80	60	Синдроми на вродени аномалии с предимно засягане на лицевата област	Синдроми на вродени аномали с предимно засягане на лицева област
71%-90% вид и с. на увр. без ч. п.	50%-70% вид и ст. на увр. без ч. п.	88	50	Вроден везико- уретеро- ренален рефлукс	Вроден везико- уретеро-ренален рефлукс

Вземайки в предвид резултатите от медицинските експертизи на ТЕЛК и очертаващите с в тях тенденции Национално представителните организации на и за хора с увреждания предлагаме:

Относно: МЕТОДИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ОТПРАВНИТЕ ТОЧКИ ЗА ОЦЕНКА НА ТРАЙНО НАМАЛЕНАТА РАБОТОСПОСОБНОСТ (ВИДА И СТЕПЕНТА НА УВРЕЖДАНЕ) В ПРОЦЕНТИ:

III. да придобие следната редакция:

Когато са налице няколко увреждания, две и повече довели до 50% и над 50% трайно намалена работоспособност или вид и степен за увреждане, независимо дали са за заболявания от общ характер или за заболявания с причинна връзка, за всяко от които в отправните точки за оценка на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане е посочен отделен процент, оценката на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане се определя, като се взема най-високият процент по съответната отправна точка на най-тежкото увреждане. Към него се прибавят 20 процента от сбора на процентите на всички останали увреждания. Този сбор се вписва в експертното решение на ТЕЛК.

IV. да придобие следната редакция:

Ако водещото заболяване с 50 и над 50% трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане е довело до други едно и повече заболявания и увреждания, които са с причинна следствена връзка от водещото заболяване, за всяко от които в отправните точки за оценка на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане е посочен отделен процент, оценката на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане се определя, като се взема най-високият процент по съответната отправна точка на най-тежкото увреждане. Към него се прибавят 10 процента от сбора на процентите на всички останали увреждания. Този сбор се вписва в експертното решение на ТЕЛК.

Поради изключително ограниченото време за анализ и консултации с компетентни медицински лица, предложение за промени в приложение №1 към чл.63 от Наредбата експертиза ще направим допълнително.

Уважаеми г-н министър,

Отчитайки изключителната важност на реформата в медицинската експертиза и факта, че процента на преосвидетелстваните лица с трайно намалена работоспособност/степен на увреждане, послужили за база на настоящият анализ е малък спрямо общият брой на лицата, на които предстои преосвидетелстване, ние считаме, че:

1. Изнесените данни са достатъчно основание за тревога, тъй като 19,2% от преосвидетелствените лица над 16г. и 16% от преосвидетелствените лица под 16г., са с намалени показатели на степента на намалена работоспособност/степен на увреждане.
2. Картината ще придобие висока степен на достоверност при по-голяма извадка т.е анализът трябва да продължи през следващите 6-8 месеца;
3. Необходимо е Министерството на здравеопазването да поеме ангажимента след извършване на налагащите се промени в Наредбата за медицинската експертиза, потърпевшите преосвидетелствани лица по новия ред, да бъдат поканени от ТЕЛК предсрочно отново да бъде извършена оценка на техния здравен статус в съответствие с коригираните критерии и правила.

Приложение №1

ОБОБЩЕНИ ДАННИ месец август-декември 2018г.

ЛИЦА над 16г.

стар ТЕЛК	сега над 90% с ч.п.	сега над 90% без ч.п.	71- 90%	50- 70%	до 50%	вр. нераб лице с увр.	вр ем. не ра б.	запазен %	работо способ .	общо
над 90% с ч.п.	-	83	63	21	2	1	-	1 489	-	1 659
90% без ч.п.	546	-	1039	215	10	6	-	1 885	-	3 701
71-90%	609	976	-	3 670	207	6	-	7369	34	12871
50-70%	271	500	1397	-	1352	2	13	12 174	74	15783
до 50%	39	86	179	497	-	-	8	534	11	1354
									Общо:	35 368

ЛИЦА до 16г.

стар ТЕЛК %	сега над 90% с ч.п.	сега над 90% без ч.п.	71- 90% с ч.п.	71- 90% без ч.п.	50- 70% с ч.п.	50- 70% без ч.п.	до 50%	без %	запазен %	общо
над 90% с ч.п.	-	6	40	12	8	10	4	2	410	492
90% без ч.п.	7	-	3	8	1	7	-	-	21	47
71-90% с ч.п.	80	29	-	27	33	34	6	1	225	435
71-90% без ч.п.	29	46	25	-	25	82	10	6	196	419
50-70 с ч.п.	-	38	59	38	-	38	-	-	77	250
50-70% без ч.п.	8	13	20	160	27	-	163	29	1299	1719
до 50%	1	-	2	3	2	45	-	5	66	124
без %	-	-	3	5	3	9	7	6	-	33
									Общо:	3 519

ЛИЦА над 16г.

стар ТЕЛК	сега над 90% с ч.п.	сега над 90% без ч.п.	71- 90%	50- 70%	до 50%	вр. нер аб ли це с увр	врем. нераб.	рабо то спос об	Общо Паднал %	запазен %
над 90% с ч.п.	-	83	63	21	2	1	-	-	130	1 489

90% без ч.п.	-	-	1039	215	10	6	-	-	1270	1 885
71-90%	-	-	-	3 670	207	6	-	34	3 917	7369
50-70%	-	-	-	-	1352	2	13	74	1441	12 174
до 50%	-	-	-	-	-	-	8	11	19	534
					1571		Общо:	119	6 777	23 451

Общо преминали лица над 16г. през ТЕЛК: **35 368**

Запили степен на увреждане/намалена работоспособност: **23 451 - 66,3%**

Повишена степен на увреждане/намалена работоспособност: **5 140 - 14,5%**

Намалена степен на увреждане/намалена работоспособност: **6 777 - 19,2%**

Намалена степен на увреждане/неработоспособни до 50% и обявени за работоспособни- **1690 - 4,7%**

ЛИЦА до 16г.

стар ТЕЛК %	сега над 90% с ч.п.	сега над 90% без ч.п.	71- 90% с ч.п.	71- 90% без ч.п.	50- 70% с ч.п.	50- 70% без ч.п.	до 50%	без %	общо падна л %	запазен %
над 90% с ч.п.	-	6	40	12	8	10	4	2	82	410
90% без ч.п.	-	-	3	8	1	7	-	-	19	21
71-90% с ч.п.	-	-	-	27	33	34	6	1	101	225
71-90% без ч.п.	-	-	-	-	25	82	10	6	123	196
50-70 с ч.п.	-	-	-	-	-	38	-	-	38	77
50-70% без ч.п.	-	-	-	-	-	-	163	29	192	1299
до 50%	-	-	-	-	-	-	-	5	5	66
								Общо :	560	2294

Общо преминали лица под 16г. през ТЕЛК: **3 519**

Запили степен на увреждане: **2294 - 65,1%**

Повишена степен на увреждане: **665 - 18,9%**

Намалена степен на увреждане: **560 - 16%**

